

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือศึกษาสภาพการค้าข้ามแดนและผ่านแดนของแขวงสะหวันนะเขต รวมถึงการศึกษาสภาพเศรษฐกิจ นโยบายการค้าของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) และภาพรวมการค้าระหว่างประเทศไทย และ สปป.ลาว ศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของ แขวงสะหวันนะเขต ตลอดจนศึกษาศักยภาพ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการค้าข้ามแดน และการค้าผ่านแดนของแขวงสะหวันนะเขต

ข้อมูลที่ใช้ในการทำวิจัยประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากเอกสารของหน่วยงานทางการจากแขวงสะหวันนะเขตและหน่วยงานทางการของไทยและจากเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจของแขวงสะหวันนะเขต และข้อมูลปฐมภูมิที่คณะผู้วิจัยได้รวบรวมจากเจ้าหน้าที่ ข้าราชการ ผู้ประกอบการ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในแขวงสะหวันนะเขต และจังหวัดมุกดาหารโดยวิธีการ สัมภาษณ์ลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus-group Discussion) การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพกระทำโดยการพรรณนา การ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกด้วยวิธีการ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ ปัจจัยคุกคาม (SWOT Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ในช่วง ค.ศ. 1997 จนถึง ค.ศ. 2000 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เฉลี่ยของ สปป.ลาว เท่ากับร้อยละ 5.7 และนับตั้งแต่ ค.ศ.2000 เป็นต้นมา เศรษฐกิจของ สปป.ลาว ได้ เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่วนหนึ่งมาจากนโยบายทาง เศรษฐกิจของรัฐบาล สปป.ลาว ใน ค.ศ. 1988 ได้มุ่งเน้นการวางแผนทางเศรษฐกิจจากส่วนกลางซึ่งทำ ให้ทิศทางการพัฒนาประเทศมีความแน่นอนและมีเป้าหมายที่ชัดเจน และมุ่งเน้นในการปรับระบบ เศรษฐกิจของประเทศให้เป็นระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นตลาด (Market-oriented economic system) ในช่วงเวลาดังกล่าว สปป.ลาว ได้ประกาศลดค่าเงินกีบ (Kip) หลายครั้ง ได้ประสบกับวิกฤตการณ์ทาง เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เงินกีบมีค่าลดลงอย่างมาก และอัตราเงินเพื่อปรับตัว สูงขึ้นมากถึงร้อยละ 142

การดำเนินนโยบายเปิดประเทศมากขึ้น ทำให้การค้าภายในประเทศและของ สปป.ลาว มีการ ขยายตัว การค้าระหว่าง สปป.ลาวกับไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดย สปป.ลาว ขาดดุลการค้ากับไทย ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา สินค้าส่งออกของ สปป.ลาว ไปยังไทยที่สำคัญ ได้แก่ สิ่งทอ ไม้และ ผลิตภัณฑ์จากไม้ และกาแฟ ในขณะที่สินค้านำเข้าของ สปป.ลาว จากไทยที่สำคัญคือ สินค้าอุปโภค บริโภค สินค้าทุน และสิ่งทอ

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของแขวงสะหวันนะเขต พบว่า แขวงสะหวันนะเขต ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอินโดจีนโดยเป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศใน ภูมิภาคทะเลจีนใต้กับประเทศในภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย และสามารถเชื่อมต่อเส้นทางการค้าทางทิศ เหนือของ สปป.ลาว จากประเทศจีนตอนใต้และตะวันตกไปสู่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้แขวงสะหวันนะเขตยังอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาใช้ในการผลิต

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากระดับการพัฒนาของแขวงสะหวันนะเขตยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก จึงทำให้แขวงสะหวันนะเขตประสบกับปัญหาการขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน อันได้แก่ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และ ระบบเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือที่สามารถสนับสนุนการเกษตรสมัยใหม่ อุตสาหกรรมการเกษตร และอุตสาหกรรม โดยแรงงานที่มีอยู่ในแขวงสะหวันนะเขตส่วนใหญ่เป็นแรงงานไร้ฝีมือ

การค้าของแขวงสะหวันนะเขตในอดีตมีการขาดดุลการค้า แต่ใน ค.ศ.2004 เริ่มมีดุลการค้าเกินดุล ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเกินดุลการค้าของแขวงคือ การผลิตและส่งออกออกไปประเทศออสเตรเลีย การค้าส่วนใหญ่ของแขวงเป็นการค้าข้ามแดน เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ไม่มีพื้นที่ติดทะเล แต่มีพรมแดนทางทิศตะวันตกติดต่อกับประเทศไทย(มีลำน้ำโขงเป็นแนวเขตแดน) และทิศตะวันออกติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามจึงเป็นประเทศคู่ค้าสำคัญ โดยแขวงสะหวันนะเขตจะมียอดรวมการค้ากับประเทศไทยมากกว่าสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม พบว่ามีการนำเข้าจากประเทศไทยมากกว่า แต่เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าการส่งออกพบว่า แขวงสะหวันนะเขตส่งออกสู่เวียดนามมากกว่า เหตุผลของการนำสินค้าเข้าจากประเทศไทยมากขึ้นส่วนหนึ่งมาจากการนำเข้าเพื่อส่งออกต่อ (Re-export) ไปยังประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งมีมูลค่าสูงกว่าการนำเข้าจากประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเพื่อส่งออกต่อยังประเทศไทย นอกจากนำเข้าเพื่อส่งออกต่อของแขวงสะหวันนะเขตจากไทยหรือเวียดนามแล้ว ยังมีการนำเข้าจากประเทศอื่น ๆ เช่น สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฝรั่งเศส และจีน เพื่อส่งออกต่อไปยังประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามหรือประเทศไทยด้วย

สำหรับการค้าผ่านแดนในลักษณะของการนำเข้าสินค้าจากประเทศหนึ่งผ่านประเทศไทยหรือสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเข้าแขวงสะหวันนะเขต หรือส่งออกผ่านประเทศไทยหรือประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Transit Trade) นั้น พบว่ามีการนำเข้าผ่านแดนเข้าสู่แขวงสะหวันนะเขตมากกว่าการส่งออกผ่านแดนมาก การนำเข้าผ่านแดนส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะจากประเทศสิงคโปร์ อินโดนีเซีย อินเดีย เกาหลีใต้ จีน มีการนำเข้าผ่านแดนจากประเทศในทวีปยุโรปบ้างเล็กน้อย

สินค้าที่แขวงสะหวันนะเขตนำเข้ามีทั้งสินค้าอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะเสบียงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม-ใช้สอย วัสดุก่อสร้างและอุปกรณ์ พาหนะและอะไหล่ สินค้าทุน และวัตถุดิบเพื่อการผลิต

สินค้าออกที่สำคัญของแขวงสะหวันนะเขตคือ ทองคำ ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกสูง สินค้าที่นำเข้ามาเพื่อส่งออกต่อ สินค้าจากภายในแขวง ได้แก่ ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์กสิกรรมและสัตว์เลี้ยงรวมทั้งหมด

เส้นทางการขนส่งจากแขวงสะหวันนะเขตสู่ไทยที่สำคัญ ได้แก่ เส้นทางผ่านด่านที่เมืองคันทะบูลีของแขวงสะหวันนะเขตกับด่านที่จังหวัดมุกดาหารของไทย โดยขนส่งทางเรือขนานยนต์ เรือเล็กสำหรับผู้โดยสาร เรือหางยาวข้ามแม่น้ำโขง โดยในอนาคตอันใกล้นี้สะพานข้ามแม่น้ำโขงนานาชาติแห่งที่ 2 ที่เชื่อมมุกดาหารกับสะหวันนะเขตจะสร้างเสร็จ สะพานนี้จะทำให้การขนส่งคมนาคมสะดวกมากขึ้น

เส้นทางการขนส่งด้านสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่สำคัญ คือ เส้นทางหมายเลข 9 เข้าสู่ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่ลาวาว

แขวงสะหวันนะเขตมีศักยภาพทางการค้าชายแดนสูงทั้งในส่วนของการค้าข้ามแดน และการค้าผ่านแดน ในส่วนของการค้าข้ามแดนกับประเทศไทยและเวียดนาม พบว่าแขวงสะหวันนะเขตมีศักยภาพสูงในการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าแปรรูปเกษตร ในส่วนของการค้าผ่านแดนแขวงสะหวันนะเขตมีศักยภาพสูงทั้งในกรณีการส่งออกสินค้าจากประเทศอื่นผ่านแขวงสะหวันนะเขตไปยังสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและไทย และการค้าระหว่างไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามโดยผ่านแขวงสะหวันนะเขตและกรณีการค้าระหว่างแขวงสะหวันนะเขตกับประเทศอื่น โดยผ่านประเทศไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เนื่องจากแขวงสะหวันนะเขตมีที่ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่เอื้อต่อการค้าระหว่างประเทศกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีปัจจัยพื้นฐานทางธรรมชาติ (natural factor endowments) ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพทางการค้า โดยเฉพาะการมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะสมในการผลิตสินค้าเกษตร และในการใช้เป็นฐานการผลิตสินค้าแปรรูปเกษตร การมีแหล่งแร่ทองคำและแร่ทองแดงจำนวนมาก เหมาะแก่การผลิตอุตสาหกรรมเหมืองแร่ การมีแรงงานจำนวนมากและค่าแรงถูก ประกอบกับแขวงสะหวันนะเขตอยู่ในช่วงของการพัฒนาและมีความต้องการบริโภคอุปโภคสินค้าสูง และการมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม และความโดดเด่นในด้านการมุ่งอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

นโยบายที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการค้าของ สปป.ลาว คือ นโยบายส่งเสริมการผลิตและการลงทุนจากต่างประเทศที่เอื้อต่อการลงทุนจากต่างประเทศทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับภาษี (Tariff and non-tariff policy) นโยบายเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์อื่น ๆ นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน ตลอดจนนโยบายการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ทั้งที่เป็นของแขวงสะหวันนะเขตเอง และที่เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง โดยเฉพาะโครงการ East-west economic corridor และระบบ Logistic ในขณะนี้กลุ่มประเทศซึ่งเป็นตลาดแหล่งใหญ่ของ สปป.ลาว โดยเฉพาะประเทศกลุ่มเอเชีย ได้แก่ จีน และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีกำลังซื้อสูง เนื่องจากอยู่ในช่วงของการเปิดประเทศ

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาการค้าชายแดนของแขวงสะหวันนะเขตทั้งในส่วนของการค้าข้ามแดน และการค้าผ่านแดน คือ 1. ปัญหาและอุปสรรคด้านการศึกษาและคุณภาพแรงงาน อาทิ ประชาชนมีระดับการศึกษาต่ำ ความไม่เพียงพอและการขาดทักษะในการจัดการศึกษาในด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี การขาดนักวิชาการและผู้ประกอบการที่มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐศาสตร์และด้านการบริหารจัดการ การขาดแรงงานฝีมือ 2. ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนและแหล่งเงินทุนภายในประเทศ 3. ปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการ อาทิ ความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ การบริหารจัดการเกี่ยวกับพิธีการทางศุลกากร การขาดทักษะในการจัดการองค์กรสมัยใหม่ 4. ปัญหาและอุปสรรคด้านวินัยและวัฒนธรรมในการทำงาน อาทิ ความไม่คุ้นเคยกับกฎระเบียบข้อบังคับของการทำงานภาคอุตสาหกรรม

แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการค้าข้ามแดนและผ่านแดนของแขวงสะหวันนะเขต คือ

1) เน้นพัฒนาการค้าข้ามแดนระหว่างแขวงสะหวันนะเขตกับไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

และการค้าผ่านแดนในกรณีของการส่งสินค้าจากแขวงสะหวันนะเขตผ่านประเทศไทยหรือสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม 2) เน้นในการผลิตสินค้าส่งออกที่เป็นสินค้าเกษตรแปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มสูง โดยเน้นการใช้แรงงาน (Labour intensive) เน้นการผลิตสินค้าส่งออกในลักษณะ Contract Farming และการเป็นฐานการผลิตร่วมผลิต (Jointed venture production base) ในลักษณะที่แขวงสะหวันนะเขตได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนเน้นการผลิตสินค้าส่งออกที่ไม่สร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม 3) มุ่งขยายตลาดไปยังกลุ่มประเทศต่างๆ ให้เพิ่มขึ้นจากกลุ่มเดิม และมุ่งขยายตลาดไปยังประเทศต่างๆ ในแต่ละกลุ่มให้เพิ่มขึ้น ทั้งในกลุ่มประเทศในอาเซียน ได้แก่ ไทย จีน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศในกลุ่มภูมิภาคอื่นๆ ที่มีกำลังซื้อสูง ตลอดจน 4) เน้นพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agri-tourism) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ (Eco-tourism) โดยเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางการท่องเที่ยวประเทศในกลุ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กลยุทธ์สำคัญในการเพิ่มศักยภาพการค้าของแขวงสะหวันนะเขต คือการเพิ่มความเข้มแข็งของตลาดเดิมทั้งในส่วนของการค้าข้ามแดนและการค้าผ่านแดน และการแสวงหาตลาดใหม่ผ่านเครือข่ายระหว่างประเทศในส่วนของการค้าผ่านแดน

The main objectives of this research were to explore, cross-border trade and transit trade activities in Savannakhet province of The People's Democratic Republic of Lao. (Lao PDR) However, the study also expands into the following areas which are :

- The socio-economic infrastructure of Lao PDR.
- The current economic condition of Lao PDR.
- The Trade policies of Lao PDR.
- The Overall trade situation between Thailand and Lao PDR.
- The market potential, market opportunity, problem and Obstacle of cross-border and border trade in Savannakhet province.
- The development direction towards the border and cross border trade and transit trade of Savannakhet province.

Secondary data were collected from documents and websites of Thai and Savannakhet government offices. Primary data were collected from the officers, entrepreneurs and the people in Savannakhet and Mukdahan province by in-depth interview and focus-group discussion. The data were analyzed by descriptive statistics, percentage and arithmetic mean, content analysis and SWOT analysis.

The results from this study revealed that during the year 1997 till 2000, the economic growth rate of Lao PDR is around 5.7%. And from the year 2000 onwards, Lao PDR economy had grown continuously. The reasons behind this upward trend of Lao PDR economy were its economic policy since year 1988 which gear towards government push economic development, As a result, the development direction of Lao PDR had been quite clear and consistant. Beside, its policy also concentrated on market-oriented system, during that particular period, Lao PDR announced devalue kip (Laos currency) several times and faced the crisis in Southeast Asia economy which also reduced the value of Kip tremendously and face 142% inflation rate.

Nevertheless, the policy to open-up its country to the world has increased its domestic trade growth as well as international trade between Thai and Lao PDR continuously. Laos had trade deficit with Thailand during the past 10 years. The export goods from Lao PDR to Thai were textile, wood, wood product and coffee, while the import goods of Laos from Thailand were consumer goods, capital goods and Textile.

Trade balance of Savannakhet had always been deficit, but since 2004 it began to be surplus. The key factor was the gold exporting to Australia. Savannakhet situates between two countries district, Thailand located at it's West and The Socialist Republic of Vietnam is at it's east. Both countries are the major trading partner of Savannakhet. Data from the trade province office, 2003-2004, trading value between Savannakhet and Thailand was higher than those between Savannakhet and The Socialist Republic of Vietnam (Vietnam). Import value from Thailand to The Savannakhet was higher than from Vietnam. However, export value from Savannakhet to Thailand was lower. Most of the consumption goods from Thailand that were imported to Savannakhet had been re-exported to Vietnam. Not only from the two countries, Savannakhet also imported goods from the other countries and re-exported those goods to Thailand and Vietnam. The re-exporting was more important than the transit trade.

Apart from trade with Thailand and Vietnam there were also transit trade to and from Savannakhet via Thailand or Vietnam. The imported transit trade were from many countries in Asia especially from Singapore Indonesia India and South Korea and also from a few countries in Europe. There also were exports transit trade to some countries in Asia and a few in Europe.

The imported goods were consumption goods ; food, clothing, construction equipment, vehicle, and also investment goods and raw material.

The cross-border exported goods were woods and wood products, agriculture product such as crops and animals as well as forest goods.

The transportation route for trade between Savannakhet and Thailand is to cross the Mekong river by boat or ferry but at the end of this year there will be a choice "the Second Mekong International bridge". The major route from Savannakhet to the border of Vietnam is the number 9 route which is a part of East West Economic Corridor project.

Trading potential of Savannakhet were both cross-border trading re-export and transit trading. Savannakhet's export potential to Thailand and Vietnam were agricultures and agro-industries product. Savannakhet also has a potential of being a trade and service hub of Southeast Asia region.

There were several factors which encouraged the trading. First, Savannakhet has located at the junction of the Northsouth axis and Eastwest axis, direct access to Thailand through Mekong bridge and shorter time-distance to central Vietnam. Second, the natural factor endownments were quite suitable for production and trading development especially in the aspects of rich forestry resources, the abundant land and water resources for agricultures and agro-processing industries and the gold and copper for mining. Third, there were plenty of

beautiful local places and unique culture conservation which highly attracted to tourists. Fourth, there were the excess supply of labours with low wage in Savannakhet. Fifth, Savannakhet demand for consumption-import goods were highly increasing. Sixth, the countries in the Southeast Asia region, Thailand ; Vietnam and The Republic of China were the large markets with the high purchasing power. Seventh, there were many relevant intensive policies for tradings, the tariff and nontariff policy, privileges policy, the Savan-Seno Special Economic Zone policy, the construction of the 2nd international Mekong bridge policy, the other infrastructure development policies and the logistic policy.

The serious problems and obstructions for Savannakhet trading development were as follows. First, there were less education and competency labour, lacking of technical and vocational school ; skilled labours ; economy and technology expertises. Second, there were obviously lacking of fund, sources of fund and financial facilities. Third, lacking of best-practiced organization and management. Fourth, facing new discipline and culture for employee working.

For trading development, Savannakhet would concentrated on several factors. First, manufacturing of export oriented products of natural-based production ; agro-processing industry with high value added ; labour-intensive production, contract farming and joint-venture production base with technology transfer and environmental concerning would be seriously concentrated. Second, market expansion to other regions and other countries in the Southeast Asia region, especially Thailand ; Vietnam and China would be closely concentrated. Finally, the sustainable-tourism development, Agri-tourism and Eco-tourism would be also concentrated.

The crucial strategy which will be used to enhance trade capacity in Savannakhet province are strengthening the original market both boarder trades and transit trades and identifying a new market via international trade network in terms of transit trade.